

פרוטוקול כנס: בינה מלאכותית בהוראת היסטוריה בחמ"ד

תאריך: 11.2.2025

מנחים:

בלהה גליקסברג – מפמ"ר היסטוריה בחמ"ד,
מוריה בר-און – מדריכה ארצית היסטוריה בחמ"ד

מטרות המפגש

- להציג את השפעת הבינה המלאכותית (AI) על הוראת היסטוריה.
- לדון בדרכים לשילוב AI בתהליכי הוראה, למידה והערכה.
- להנגיש למורים כלים פרקטיים לשימוש בבינה מלאכותית בכיתה.
- להדגיש את האחריות והחשיבה הביקורתית בעידן הבינה המלאכותית.

תקציר דברי הפתיחה

דברי פתיחה – בלהה גליקסברג

בלהה פתחה את הכנס וציינה כי השנה, בניגוד למפגשים קודמים שעסקו בעניינים שוטפים, הכנס מתמקד כולו בבינה מלאכותית.

דגשים עיקריים בדבריה:

- החודש מוקדש במשרד החינוך לנושא הבינה המלאכותית, מתוך הבנה שהשפעתה על החינוך היא בלתי נמנעת.
- המטרה אינה לברוח מהנושא, אלא להכיר את האתגרים וההזדמנויות שהוא מציב.
- הבינה המלאכותית משנה את תהליכי הלמידה, ההוראה וההערכה, וחשוב שמורים יכירו את הכלים המתאימים.
- משרד החינוך פרסם הנחיות רשמיות לשימוש אחראי בבינה מלאכותית, כולל כללי שימוש והגבלות בהתאם לשכבות גיל.

דברי פתיחה – ד"ר טלי יניב, יו"ר המזכירות הפדגוגית

ד"ר טלי יניב פתחה את הכנס בהבעת שמחה והתרגשות על ההזדמנות לפתוח את כנס המזכירות הפדגוגית. היא הדגישה את החשיבות של הכנס כמפגש ללמידה מעמיקה, דיון משמעותי וחזון משותף לעתיד מערכת החינוך.

טלי יניב ציינה כי השנה מערכת החינוך עומדת בצומת משמעותי, עם הכניסה של הבינה המלאכותית לעולם ההוראה, הלמידה וההערכה. היא הדגישה כי הכלים הטכנולוגיים החדשים אינם רק משנים את הדרך בה אנו ניגשים למידע, אלא גם מציבים בפנינו שאלות עמוקות על תפקידנו כמחנכים, על האיזון בין חדשנות לערכים ועל הדרך בה אנו מכינים את תלמידינו לעתיד משתנה.

טלי יניב הדגישה כי הבינה המלאכותית היא אמצעי, אך אתם, המורות והמורים, מעניקים לה כיוון, משמעות ותוכן. היא הזמינה את המשתתפים לשאול שאלות, להציע רעיונות ולחלוק תובנות, על מנת להוביל יחד את השינוי במערכת החינוך מתוך עוצמה, יצירתיות וחזון.

בסיום דבריה, הודתה יניב לכל מי שהיה שותף להכנת הכנס, לאגף פיתוח פדגוגי ובתוכו היחידה לחדשנות פדגוגית, למנהלי האגפים, למפמ"רים ולמדריכים. היא איחלה לכולם כנס פורה, מעשיר ומעורר השראה.

מהי פרקטיקה?

פרקטיקה היא דפוס פעולה שנועד לתת מענה לצורך מסוים בהקשר חינוכי. היא שיטה או מתודה עבודה שעובדת, ומטרתה ליצור שיטות פעולה יעילות וחדשניות.

למה צריך פרקטיקה המשלבת בינה מלאכותית?

הכנסת בינה מלאכותית לפרקטיקות פדגוגיות מציעה מספר יתרונות משמעותיים:

- **חיסכון בזמן:** פרקטיקות מוכנות מראש חוסכות למורים זמן יקר בתכנון ובהכנה של שיעורים.
- **יעול עבודה:** פרקטיקות משלבות בינה מלאכותית יכולות לייעל את תהליך ההוראה והלמידה, ולהפוך אותו לאפקטיבי יותר.
- **פתרונות מתקדמים:** פרקטיקות אלו מציעות פתרונות חדשניים ויצירתיים לאתגרים חינוכיים.
- **התאמה אישית:** פרקטיקות המשלבות בינה מלאכותית מאפשרות התאמה אישית של הלמידה לצרכים הייחודיים של כל תלמיד.
- **הנגשת מידע:** פרקטיקות אלו מסייעות בהנגשת מידע מורכב בצורה פשוטה וברורה יותר.

ממה מורכבת פרקטיקה?

1. **זיהוי צורך חינוכי:** הפרקטיקה מתחילה בזיהוי צורך או אתגר ספציפיים בהוראה או בלמידה.
2. **בניית המהלך:** לאחר זיהוי הצורך, נבנה מהלך פעולה מפורט המתאר את השלבים השונים ביישום הפרקטיקה.
3. **רעיונות משלימים:** הפרקטיקה כוללת רעיונות נוספים וטיפים ליישום מוצלח של המהלך.
4. **שילוב כלי AI:** הפרקטיקה משלבת כלי בינה מלאכותית רלוונטיים, המאפשרים לייעל את התהליך ולהשיג תוצאות טובות יותר.

נושאים מרכזיים שהוצגו בכנס

מתווה ההיבחנות החיצונית במתווה החדש – עיקרי הדברים

מבנה הציון בבגרות:

35% – בחינת בגרות חיצונית

בחירה בין מבחן עם ספר סגור (מסורת ומודרנה + נאציזם ושואה) לבין מבחן עם ספר פתוח (היישוב ומדינת ישראל)

35% – משימות ביצוע מבוקרות

כל תלמיד מבצע שתי משימות ביצוע מתוך סוגים כגון: עיתון אישי, פודקאסט, נייר עמדה.

30% – הערכה פנימית בית ספרית

15% עבודת חקר/קהילה לומדת + 15% ציונים שוטפים.

דגשים נוספים:

- בתי הספר יכולים לבחור בין המתווה הישן (70%-30%) לבין החדש.
- לכל החומרים והנחיות נוספות – מומלץ להיעזר במרחב הפדגוגי של משרד החינוך.
- יתקיים מפגש המשך להעמקה במתווה החדש.

א שילוב הבינה המלאכותית בהוראת ההיסטוריה

- הצורך בהתאמת ההוראה למציאות המשתנה.
- הבינה המלאכותית מאפשרת יצירת תכנים מותאמים אישית לתלמידים.
- כיצד ניתן לנצל את הכלים הדיגיטליים לשיפור חוויית הלמידה.

אתגרים חינוכיים בשימוש בבינה מלאכותית

- סכנות הקשורות לחשיפה לתכנים כוזבים (Fake News) ושכתוב ההיסטוריה.
- יצירתיות וחשיבה עצמאית מול שימוש יתר בטכנולוגיה.
- הצורך בהנחיית התלמידים בפיתוח חשיבה ביקורתית.

עקרון האחראיות

- התלמידים צריכים להבין כיצד פועלים כלי AI ולדעת להשתמש בהם באופן מושכל.
- המורים הם המבוגרים האחראים בתהליך הלמידה – אין לאפשר לתלמידים "שגר ושכח" עם בינה מלאכותית.
- מומלץ לנסח קוד אתי ללימודי היסטוריה, שיגדיר כללי שימוש לבינה מלאכותית בכיתה.

כלים, מחקרים ודוגמאות שהוצגו

א. כלים יישומיים לבינה מלאכותית בהוראה

1. שימוש בהתאמה אישית של תוכן

- התאמת טקסטים לפי רמות שונות של תלמידים.
 - יצירת דפי עבודה בהתאמה אישית תוך שימוש ב-Canva, GPT, Claude, או Canva.
 - 2. **שימוש בבינה מלאכותית להמחשה ויזואלית**
 - יצירת גרפים ומפות מושגים באמצעות "Napkin".
 - כלים לתרגום נתונים היסטוריים לייצוגים חזותיים.
 - 3. **ראיונות עם דמויות היסטוריות**
 - יצירת שיח אינטראקטיבי בין תלמידים לבין AI המדמה דמויות היסטוריות.
 - שילוב משימות חקר הכוללות ביקורת על תשובות AI.
-

מסקנות עיקריות מהכנס

- הבינה המלאכותית היא כלי חינוכי בעל פוטנציאל עצום, אך יש להשתמש בה באחריות.
 - המורה חייב להיות נוכח ומנחה – אין להסתמך על בינה מלאכותית בלבד.
 - יש לשלב בעבודה עם AI חשיבה ביקורתית, מחקר והשוואה למקורות היסטוריים מהימנים.
 - שימוש נכון בבינה מלאכותית יכול לייעל תהליכי הוראה ולחסוך זמן.
 - מומלץ להטמיע פרקטיקות מבוססות AI תוך התאמה לרמת הכיתה ולצרכים הייחודיים של כל תלמיד.
-

הנחיות להמשך

- **פרסום משאבים וכלים** – משרד החינוך יפרסם מאגר של פרקטיקות חינוכיות לשילוב AI באתר הפדגוגי.
- **שיתוף מורים** – המורים הוזמנו להשתתף בקבוצת הוואטסאפ הייעודית לבינה מלאכותית בהוראת היסטוריה.
- **מפגש המשך** – יתקיים מפגש נוסף להעמקת ההבנה בנושא בחינות הבגרות החדשות והטמעת הבינה המלאכותית בכיתות.